

Štandardný postup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v zubnom lekárstve počas pandémie ošetrovanie COVID-19 pacienta ako možný alebo pravdepodobný prípad

1. Zubný lekár poskytuje telefonickú podporu, manažment, vyšetrenie a ošetrovanie pacienta počas štandardných hodín schválených príslušným VÚC pre ambulanciu zubného lekárstva (ďalej len "ambulancia"). Postupuje v súlade s aktuálnym znením Usmernenia Hlavného hygienika SR a platným štandardným, preventívno-diagnosticko-terapeutickým postupom pre COVID-19. Na dennej báze sleduje usmernenia, rozhodnutia a pokyny Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, orgánov samosprávy a hlavného odborníka MZ SR pre odbor zubné lekárstvo.
2. Pre účely týchto opatrení sú definované nasledovné kategórie pacientov:
 - 2.1. Bežný pacient – pacient COVID-19 negat. : každá zdravá osoba alebo osoba s negatívnym COVID-19 testom alebo bez iného respiračného ochorenia (napr. chrípky, nádchy, a pod.)
Klasifikácia prípadov.
 - 2.2. **Možný prípad** : Každá osoba, ktorá spĺňa klinické kritériá
 - 2.3. **Pravdepodobný prípad** : každá osoba, ktorá spĺňa klinické kritériá, má epidemiologickú súvislosť alebo každá osoba, ktorá spĺňa diagnostické kritériá
 - 2.4. **Potvrdený prípad** : každá osoba, ktorá spĺňa laboratórne kritériá.

3. POSTUP PRE RIEŠENIE COVID-19 PACIENTA ako MOŽNÝ alebo PRAVDEPODOBNÝ PRÍPAD

Pacient telefonicky žiada o vyšetrenie alebo konzultáciu

Riešenie: Zubný lekár pacienta poučí, aby zostal doma, izoloval sa od ostatných členov a títo nesmú vychádzať z bytu. Poučí pacienta, aby kontaktoval príslušného všeobecného lekára pre dospelých alebo pre deti a následne títo preberajú starostlivosť.

V prípade akútneho problému v ústnej dutine odporúča pacientovi ošetrovanie v zubnej ambulancii vykonávajúcej ošetrovanie COVID suspektných pacientov. VUC príslušného regiónu vedie evidenciu tejto zubnej ambulancie, kde bude realizované ošetrovanie. V prípade odkladného stavu v ústnej dutine, telefonicky poučí pacienta a odporúča kontaktovať zubnú ambulanciu telefonicky alebo emailom po negatívnom laboratórnom výsledku na COVID-19.

3.1. Požiadavky na pacienta s akútnym stavom vyžadujúcim zubnolekárске ošetrovanie

- pacient sa na ošetrovanie objedná telefonicky alebo e-mailom
- pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia pacient musí mať na tvári rúško,

- pacient pri vstupe do zariadenia si dezinfikuje ruky dezinfekčným prípravkom s obsahom alkoholu,
- personál zubnej ambulancie musí zabezpečiť, aby v čakárni bola iba jedna osoba.

3.2. Postup pred vyšetrením a ošetrením akútneho pacienta

Ošetrojúci zubný lekár alebo poverený zdravotnícky pracovník preverí podozrenie na ochorenie COVID-19 :

- meraním telesnej teploty bezkontaktným teplomerom,
- anamnestickým rozhovorom, ktorý je podopretý čestným vyhlásením dotazníkom.

Z epidemiologických dôvodov je nevyhnutné eliminovať vzájomný kontakt pacientov v ambulancii. Ak to situácia umožňuje, čakáreň je pre pacienta uzavretá a pacient príde len po predchádzajúcom telefonickom vyzvaní z auta, alebo vonkajších priestorov. Je vhodné po každom pacientovi zvýšiť frekvenciu dekontaminácie aplikáciou dezinfekčného sprayu (najmä na kľučky), aby sa zabránilo krížovej expozícii cez kľučky.

3.3. V ambulancii zubného lekára pracuje nevyhnutný počet zamestnancov potrebný pre daný výkon obmedzený na minimum.

3.4. Personál ambulancie dodržiava pri prevádzke ambulancie dôslednú hygienu a častejšiu dezinfekciu. Odporúča sa používanie oxidačných prostriedkov a prostriedkov, ktoré znižujú povrchové napätie hydrofóbných materiálov. K opakovanej kontaminácii dochádza kontaktom rukami najmä na klávesnice PC, kľučky na oknách, kľučka na autokláve /sterilizátore, ktoré je nutné dezinfikovať po každom pacientovi a na záver ordinačnej doby. Medzi jednotlivými zákrokmi je potrebné dezinfikovať povrchy, v prípade predpokladu kontaminácie aerosolom je vhodné použiť germicídny žiarič (najskôr dezinfekcia + germicid = spolu účinkovať). Z čakárne sú odstránené časopisy a ostatné, iné predmety, ktoré môžu spôsobiť kontamináciu.

4. POSTUP PRI OŠETROVANÍ PACIENTA

4.1. Pravidelné umývanie rúk umývacou emulziou a teplou až horúcou vodou, najmenej 20 sekúnd, s následnou dezinfekciou prostriedkom na báze alkoholu. Ruky je dôležité umývať pred vyšetrením/ošetrením pacienta, predtým ako si natiahne rukavice a po ukončení ošetrenia pacienta.

4.2. Ošetrojúci zubný lekár a asistujúca sestra alebo zubný asistent sú vybavení osobnými ochrannými, pracovnými pomôckami (ďalej len "OOPP") vhodnými na zabránenie expozícii kvapôčkovej respiračnej infekcie, prenášanej aerosólom. Tieto OOPP pre personál predstavujú:

- dýchacia maska normy minimálne FFP3. Pokiaľ ošetrojúci zubný lekár disponuje maskou normy s výdychovým ventilom, túto je potrebné ešte prekryť chirurgickou rúškou, aby sa minimalizovalo riziko potenciálnej

kontaminácie ovzdušia, v prípade, že by bol zubný lekár asymptomatický nosič vírusu SARS-CoV-II. Tvárové ochlpenie u mužov je potrebné upraviť tak, aby dýchacia maska správne tesnila. Je potrebné klásť dôraz na správnu tesnosť masky a obmedziť dotyk s vonkajšou stranou masky.

- okuliare s bočnicami a / alebo celotvárový, priehľadný štít,
- ochranná pokrývka hlavy,
- jednorazový ochranný odev - oblečenie s dlhým rukávom zakrývajúce aj nohy. Oblečenie je potrebné meniť po každom zákroku pri ktorom vznikajú v ambulancii kvapôčky a infekčný aerosól. Pracovný odev sa nesmie miešať s bežným oblečením.
- jednorazové rukavice, návleky na nohy
- osobné predmety ako hodinky, prstene, retiazky, náramky je nutné odložiť mimo miestnosť, v ktorej sú vykonávané zákroky,
- je potrebné dôsledne separovať infekčný odpad v zmysle prevádzkového poriadku,
- automatizovať obliekanie a vyzliekanie ochranných pomôcok a vopred o tom zaškoliť všetkých pracovníkov. Inštruktážne video je k dispozícii na nižšie uvedenom linku:

<https://www.standardnepostupy.sk/prevenicia-a-oopp/>.

5. INDIKÁCIE NEODKLADNÉHO ZUBNOLEKÁRSKEHO OŠETRENIA v podmienkach zubnej ambulancie

- Odporúča sa obmedziť používanie prístrojov, ktoré vytvárajú pri ošetrovaní aerosól (turbínová vrtačka, ultrazvukové nástroje, pieskovače).
- Pred ošetrením je vhodné na začiatku zákroku nechať pacienta vypláchnuť roztokom 1 % peroxidu vodíka. Následne je vhodné prekryť tvár operačnou plachtou s otvorom na ústa pre zabránenie prenosu kvapôčok a aerosólu pri dýchaní nosom.

5.1. ZUBNÝ KAZ/preparácia tvrdých zubných tkanív – odporúčame použitie vysokootáčkového mikromotorového násadca s chladením vodou bez vzduchu, aby nedochádzalo k tvorbe kvapôčky a aerosólu. Pri použití vysokorýchlostného násadca odporúča sa použiť koferdam, ktorý znižuje riziko prenosu infekcie. Asistujúci aktívne odsáva. Použitie veľkých odsávačov znižuje tvorbu kvapôčok a aerosólu. Pacienta inštalujeme do vhodnej polohy, aby sme zabránili provokácii kašľania.

5.2. AKÚTNE LÉZIE NA ÚSTNYCH SLIZNICIACH – erózie, vredy, kandidóza – liečba je nevyhnutná.

5.3. EXTRAKCIA ZUBA. Pri extrakcii podľa možnosti volíme manuálne chirurgické nástroje.

5.4. ENDODONTICKÉ OŠETRENIE – odporúča sa použiť koferdam.

5.5. RTG VYŠETRENIE : intraorálne röntgenové vyšetrenie môže vyvolať kašeľ a zvýšiť sekréciu slín, preto je nutné jeho indikáciu zvážiť. Extraorálne rtg metódy sú vhodnou alternatívou.

Vypracoval: prof. MUDr. Neda Markovská CSc., hlavná odborníčka pre
zubné lekárstvo